

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بخشنامه شماره ۱۴ جدید در آمد مورخ ۱۳۸۰/۵/۶ رئیس
هیات مدیره و مدیر عامل سازمان تامین اجتماعی

تهیه کننده:

حسن حیدری بالی

(عضو هیئت علمی دانشگاه)

مقدمه :

با تشکیل سازمان بیمه های اجتماعی در سال ۱۳۳۲، کارگران شاغل در فعالیتهای پیمانکاری، جزء اولین گروههایی بوده اند که تحت پوشش بیمه قرار گرفته اند. بنا به موقعیتهای زمانی در زمینه نحوه محاسبه و وصول حق بیمه کارکنان شاغل در قراردادهای پیمانکاری، بخشنامه ها و دستورالعملهای متعددی صادر شده است که بعضاً " برای مدت زمان معین و برخی کماکان از قابلیت اجرایی برخوردار است. لذا کلیه بخشنامه و دستورالعملهای پیمانکاری با توجه به قوانین و مقررات و تصویب نامه های شورای عالی تامین اجتماعی مورد بازنگری قرار گرفته و پس از حذف زوائد این دستورالعمل جایگزین کلیه بخشنامه ها و دستورالعملهای صادره قرار می گیرد.

فصل اول:

مواد قانونی

۱ - ماده ۳۸ قانون تامین اجتماعی :

در مواردی که انجام کار بطور مقاطعه به اشخاص حقیقی یا حقوقی واگذار می شود کارفرما باید در قراردادی که منعقد می کند مقاطعه کار را متعهد نماید که کارکنان خود و همچنین کارکنان مقاطعه کاران فرعی را نزد سازمان تامین اجتماعی بیمه نماید و کل حق بیمه را به ترتیب مقرر در ماده ۲۸ قانون تامین اجتماعی بیمه نماید و کل حق بیمه را به ترتیب مقرر در ماده ۲۸ قانون تامین اجتماعی بپردازد. پرداخت پنج درصد بهای کل کار مقاطعه از طرف کارفرما موکول به ارائه مفاصاحساب از طرف سازمان خواهد بود. در مورد پیمانکارانی که صورت مزد و حق بیمه کارکنان خود را در موعد مقرر به سازمان تسلیم و پرداخت نمایند معادل حق بیمه پرداختی بنا به درخواست سازمان از مبلغ مذکور آزاد خواهد شد. هرگاه کارفرما آخرین قسط مقاطعه کار را بدون مطالبه مفصاحساب سازمان بپردازد مسئول پرداخت حق بیمه مقرر و خسارات مربوطه خواهد بود و حق دارد وجوهی را که از این بابت به وازتخانه ها و موسسات و شرکتهای دولتی همچنین شهرداریها و اتاق اصناف (سابق) و موسسات دولتی و غیر دولتی و موسسات خیریه و عام المنفعه مشمول این ماده می باشند.

تبصره الحاقی به ماده ۳۸ قانون تامین اجتماعی مصوب جلسه مورخ ۷۲/۲/۲۶ مجلس شورای اسلامی

کلیه کارفرمایان موضوع ماده ۳ قانون تامین اجتماعی و ۲۹ قانون بیمه های اجتماعی (سابق) مکلفند مطالبات سازمان تامین اجتماعی از مقاطعه کاران و مهندسین مشاوره که حداقل یکسال از تاریخ خاتمه، تعلیق یا فسخ قرارداد آنان گذشته و در این فاصله جهت پرداخت حق بیمه کارکنان شاغل در اجرای قرارداد و ارائه مفاسد حساب سازمان تامین اجتماعی مراجعه نموده اند را ضمن اعلام فهرست مشخصات مقاطعه کاران و مهندسین مشاور از محل ۵٪ کل کار و آخرین قسط نگهداری شده به این سازمان پرداخت نمایند. میزان حق بیمه پس از قطعی شدن طبق قانون و براساس آراء هیات تجدیدنظر موضوع ماده ۴۳ قانون تامین اجتماعی اعلام خواهد شد. مهلت مقرر جهت واریز مورد مطالبه توسط واگذارندگان حداکثر بیست و پنج روز تعیین گردیده است.

۲ - ماده ۴۱ قانون تامین اجتماعی

در مواردی که نوع کار ایجاب کند سازمان تامین اجتماعی می تواند به پیشنهاد هیئت مدیره و تصویب شورای عالی سازمان نسبت مزد را به کل کار انجام یافته تعیین و حق بیمه متعلقه را به همان نسبت مطالبه و وصول نماید.

فصل دوم :

طبقه بندی قراردادهای

قراردادهای مشمول ماده ۳۸ قانون تأمین اجتماعی از نظر احتساب حق بیمه به سه دسته تقسیم می گردند:

بخش اول : قراردادهای مشمول ضوابط طرحهای عمرانی

بخش دوم: قراردادهای غیرعمرانی

بخش سوم: موارد خاص قراردادهای غیر عمرانی

بخش اول:

قراردادهای مشمول ضوابط طرحهای عمرانی :

الف: شرایط لازم

- طبق مصوبات ۱۲۹ و ۱۳۳ شورای عالی تامین اجتماعی (پیوست شماره یک) قراردادهائی مشمول ضوابط طرحهای عمرانی تلقی می گردند که دو شرط زیر را تواما" دارا باشند:
- ۱ - قرارداد براساس فهرست بهاء پایه سازمان برنامه و بودجه (قراردادهای پیمانکاری) با ضوابط تیپ سازمان مزبور (قراردادهای مشاوره ای) منعقد شده باشد.
 - ۲ - تمام یا قسمتی از بودجه عملیات از محل اعتبارات عمرانی دولت (اعتبارات عمرانی ملی، منطقه ای، استانی تامین شده باشد.)

ب: نحوه امتساب حق بیمه پیمانهای طرحهای عمرانی

- ماخذ حق بیمه کلیه قراردادهای مشمول ضوابط طرحهای عمرانی براساس مصوبات ۱۲۹ و ۱۴۳ شورای عالی تامین اجتماعی از تاریخ ۶۳/۴/۱۶ به بعد بشرح ذیل می باشد:
- ۱ - حق بیمه قراردادهای مشاوره ای مقطوعا" ۱۴ درصد ناخالص کارکرد بعلاوه ۱/۶ درصد بعنوان حق بیمه بیکاری جمعا" به میزان ۱۵/۶ درصد ناخالص کارکرد می باشد. (سهم پیمانکار ۳/۶ درصد و سهم کارفرما ۱۲ درصد)
 - ۲ - حق بیمه قراردادهای پیمانکاری (اجرایی) مقطوعا" ۶ درصد ناخالص کارکرد بعلاوه ۶ دهم درصد بعنوان بیمه بیکاری جمعا" به میزان ۶/۶ درصد ناخالص کارکرد

می باشد (۱/۶ درصد سهم پیمانکار و ۵ درصد سهم کارفرما)
توجه: حق بیمه کلیه قراردادهای مشاوره که قبل از ۶۳/۲/۱۶ خاتمه یافته است و همچنین صورتحساب مربوط به قبل از تاریخ مذکور قرار قراردادهائی که قبل از ۶۳/۴/۱۶ شروع و بعد از آن خاتمه یافته است، طبق حسابرسی از دفاتر قانونی و در مورد قراردادهای پیمانکاری (اجرایی) به ماخذ ۳/۲ درصد محاسبه می گردد.

تذکره ۱ -

حق بیمه بیکاری از تاریخ ۶۹/۵/۶ بشرح مندرج در بند ۱ و ۲ محاسبه می گردد.

تذکره ۲ -

طبق مصوبه شماره ۴۴۰۹ مورخ ۶۶/۵/۱۸ شورایعالی تامین اجتماعی در صورتیکه پیمانکاران مجری قراردادهای مشمول طرحهای عمرانی بخشی از اجرای عملیات موضوع پیمان را طی قرارداد به پیمانکاران فرعی واگذار نمایند چنانچه حق بیمه متعلق به قرارداد اصلی پرداخت شود، وصول حق بیمه بابت قرارداد پیمانکار فرعی منتفی خواهد بود.

تذکره ۳ -

طبق نظریه کتبی دفتر فنی سازمان مدیریت و برنامه ریزی (سازمان برنامه و بودجه سابق) کلیه قراردادهائی که به منظور اجرای عملیات ساختمانی با مترآژ زیر بنا مطابق بخشنامه ۱۰۲/۲۷۰۰/۵۴/۲۰۰۰ مورخ مرداد ۷۵ (حداکثر ۲۰۰۰ مترمربع) منعقد شوند براساس فهرست بهاء سازمان برنامه و بودجه تلقی می شوند بنابراین در صورتی که بودجه آنها از محل اعتبارات طرحهای عمرانی تامین گردد مشمول مصوبات ۱۲۹ و ۱۴۳

شورایعالی تامین اجتماعی بوده و حق بیمه و بیمه بیکاری آنها به ترتیب به ماخذ ۶ درصد و ۰/۶ درصد (جمعاً ۶/۶ درصد) خواهد بود.

تذکره ۲ -

برابر بخشنامه شماره ۵۴/۲۸۰۰ - ۶۷۷۲ - ۱ مورخ ۶۴/۶/۲۸ سازمان برنامه و بودجه قراردادهای طرحهای عمرانی که براساس قیمت پایه باشد چنانچه دارای مجوز از شورایعالی فنی سازمان مدیریت و برنامه ریزی باشد مشمول ضوابط طرحهای عمرانی و مصوبات ۱۲۹ و ۱۴۳ شورایعالی تامین اجتماعی خواهد بود، اما اگر مجوز شورایعالی فنی سازمان مذکور را نداشته باشد از نظر تعیین حق بیمه مشمول ضوابط طرحهای عمرانی نبوده و مشمول بخش سوم این دستورالعمل خواهد بود.

ج: مجوزهای خاص:

قراردادهای پیمانکاری و مشاوره ای طرحهای عمرانی سازمان صنایع دفاع، قراردادهای تسطیح و آماده سازی اراضی وزارت مسکن و شهرسازی، قراردادهای ساختمانی شرکت مخابرات ایران، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و قراردادهای سازمان تامین اجتماعی با پیمانکاران (صرف نظر از محل تامین اعتبار پروژه) در صورتی که قرارداد براساس فهرست بهاء و ضوابط سازمان برنامه و بودجه یا پلوس حداکثر ۹/۹ درصد (منعقد شده باشد از نظر احتساب حق بیمه مشمول مصوبات ۱۲۹ و ۱۴۳ شورایعالی سازمان خواهند بود.

بخش دوم: قراردادهای غیرعمرانی:

الف - مشمولین

کلیه قراردادهای فاقد شرایط اشاره شده در بخش طرحهای عمرانی، قراردادهای غیر عمرانی تلقی شده و حق بیمه این قبیل قراردادها برابر مقررات و مصوبات شورای عالی تامین اجتماعی بشرح آتی محاسبه و وصول می گردد.

ب - نحوه و چگونگی احتساب حق بیمه.

نحوه احتساب قراردادهای غیر عمرانی با توجه به مصوبات شورای عالی تامین اجتماعی بشرح زیر می باشد.

۱ - قراردادهای منعقد شده قبل از مهر ۶۵:

در مورد قراردادهای فوق به لحاظ اینکه در حال حاضر تقریباً "تمامی این قراردادها به اتمام رسیده، نیاز به توضیح نیست و صرفاً" جدول ضرائب مربوطه جهت استفاده احتمالی ضمیمه است (پیوست شماره ۲)

فرمول محاسبه حق بیمه قرارداد به ترتیب زیر است:

(۲۷٪ ضرب دستمزد عملیات قرارداد × کل ناخالص کارکرد = حق بیمه قرارداد)

۲ - قراردادهای منعقد شده از مهر ۶۵ لغایت ۷۰/۱/۲۳

ضرب دستمزد قراردادهائی که از تاریخ ۶۵/۷/۱ لغایت ۷۰/۱/۲۳ منعقد شده اند با

توجه به نوع عملیات قرارداد در ۶ فصل تعیین گردیده است (پیوست شماره ۲) که در صورت نیاز می توانند به آن رجوع نمایند.

فرمول محاسبه حق بیمه قرارداد به ترتیب زیر است:

(۲۷٪×ضریب دستمزد عملیات قرارداد×کل ناخالص کارکرد=حق بیمه قرارداد)

۳ - قراردادهای منعقد شده از ۷۰/۱/۲۴ به بعد.

(به موجب مصوبات مورخ ۷۰/۱/۲۴ و ۷۳/۹/۷ (پیوستهای شماره ۴ و ۵) شورای عالی تامین اجتماعی، ضرائب واحدهای همانند طرحهای عمرانی برای محاسبه قراردادهای غیر عمرانی در نظر گرفته شده است، که این امر تسهیلات زیادی را در جهت وصول حق بیمه و صدور مفاد حساب پیمانکاران فراهم آورده است و به استناد مصوبه مورخ ۷۰/۱/۲۴ حق بیمه قراردادهای پیمانکاری و مهندسین مشاور از تاریخ مذکور به بعد با

توجه به تعهد طرفین و نحوه اجرای کار به ترتیب زیر محاسبه می گردد.

۱- ۳ - حق بیمه قراردادهاییکه در اجرای آنها تهیه مصالح مصرفی کلاً "بعهده و هزینه پیمانکار می باشد و یا موضوع قرارداد ارائه خدمات بوده و نوع کار ایجاب نماید که کلاً" بصورت مکانیکی انجام گیرد به میزان هفت درصد ناخالص کل کارکرده می باشد(موضوع ماده دوم مصوبه مورخ ۷۰/۱/۲۴)

(۷۰٪×کل ناخالص کارکرد=حق بیمه) (اصل حق بیمه= بیمه بیکاری)

۲- ۳ - حق بیمه کلیه قراردادهای دستمزدی و خدماتی غیر مکانیکی به میزان پانزده درصد ناخالص کل کارکرد می باشد.

(۱۵٪×کل ناخالص کارکرد=حق بیمه) (اصل حق بیمه= بیمه بیکاری)

۳-۳ - در مواردی که تهیه قسمتی از مصالح بعهده و هزینه پیمانکار و قسمتی بعهده و هزینه واگذارنده کار می باشد، ارزش مصالح واگذاری به پیمانکار به ناخالص کل کار افزوده می شود و سپس حق بیمه طبق بند ۱-۳ محاسبه می گردد.

۴-۳ - قیمت تجهیزات وارده از خارج از کشور که پیمانکاران از طریق گشایش اعتبار اسنادی خریداری می نماید مشمول کسر حق بیمه نمی باشد، همچنین قیمت مصالح انحصاری، اختصاصی، آسانسور و تاسیسات، ماشین آلات، آهن آلات در قراردادهای سوله سازی که تهیه آن در اختیار واگذارندگان کار است، پارچه در قراردادهای دوخت و دوز، اسفالت در قراردادهای جاده سازی و آسفالت کاری، موکت و کف پوش و کابینت در صورتی که توسط کارفرما تهیه و به صورت رایگان به پیمانکار تحویل شود بعنوان مصالح واگذاری تلقی نشده و قیمت آنها به کل کارکرد اضافه نمی گردد.

۵-۳ - در مواردی که موضوع قرارداد ارائه خدمات بوده نوع کار ایجاب نماید قسمتی از کار بصورت مکانیکی (باوسائل و ماشین آلات مکانیکی متعلق به پیمانکار) و قسمتی به صورت دستی انجام گیرد در این حالت حق بیمه بخش (درصد) مکانیکی بماند هفت درصد و حق بیمه بخش (درصد) دستی بماند پانزده درصد محاسبه می گردد.

تذکر: چنانچه وسائل و ابزار مکانیکی توسط واگذارنده تهیه و بدون دریافت کرایه در اختیار پیمانکار قرار گیرد در این حال نیز با توجه به دستمزدی بودن کار حق بیمه آن کلاً طبق ماده اول مصوبه مورخ ۷۰/۱/۲۴ و با ماند پانزده درصد محاسبه خواهد شد.

۶-۳ - طبق تبصره ۶ مصوبه مورخ ۷۰/۱/۲۴ ماند احتساب حق بیمه پیمانکاران و

مهندسین مشاور طرف قرارداد با بنیاد مسکن انقلاب اسلامی یک درصد کمتر از

درصدهای قید شده در ماده اول و دوم مصوبه مذکور بوده و به ترتیب ۱۴٪ و ۶٪ بابت حق بیمه و آن بعنوان حق بیمه بیکاری محاسبه می گردد.

۷-۳ - در مواردی که تهیه و طراحی و خرید تجهیزات در خارج از کشور صورت گرفته و امین بهای آن نیز از طریق اعتبار اسنادی باشد و فقط عملیات نصب آنها در داخل کشور باشد چنانچه عملیات پروژه شامل نصب و کارهای ساختمانی و دیگر عملیات مرتبط با آن بوده و تامین سایر مصالح بر عهده پیمانکار باشد حق بیمه با ماخذ هفت درصد کارکرد داخل ایران و در صورتیکه عملیات پروژه صرفاً "نصب تجهیزات باشد با توجه به نحوه انجام آن (مکانیکی یا غیر مکانیکی و یا تواما" مکانیکی و دستی) حق بیمه آن حسب مورد طبق ماده اول و دوم مصوبه مورخ ۷۰/۱/۲۴ و بشرح فوق محاسبه می گردد.

۸-۳ - در مواردی که پیمانکار اصلی بخشی از عملیات پروژه را با انعقاد قرارداد به پیمانکاران فرعی واگذار نماید حق بیمه پیمانکاران فرعی نیز با توجه به تعهدات طرفین مندرج در پیمان طبق ضوابط محاسبه و وصول و به هنگام احتساب حق بیمه پیمانکار اصلی معادل کارکرد پیمانکار فرعی از کارکرد پیمانکار اصلی کسر می گردد.

۹-۳ - آن دسته از نهادها و سازمانها و وزارتخانه هائیکه کارکنان آن مشمول قانون حمایتی خاص غیر از تامین اجتماعی می باشند در صورتی که با انعقاد قرارداد با سایر موسسات، وزارتخانه و سازمانها اقام به انجام کار بصورت پیمانکاری نمایند، چنانچه ارگانهای مذکور گواهی نمایند که کار موضوع قرارداد منحصرأ" توسط پرسنل رسمی آنها که مشمول قانون حمایتی خاص می باشند انجام گرفته است، لزومی به محاسبه و وصول حق بیمه قراردادهای آنها بر اساس تصویبنامه مذکور نخواهد بود.

بدیهی است این قبیل پیمانکاران می بایستی لیست و حق بیمه کلیه پرسنل روزمزد و

غیر رسمی شاغل در اجرای پیمان را به سازمان تسلیم و پرداخت نمایند و صدور مفاسدا حساب قرارداد منوط به پرداخت حق بیمه آنان خواهد بود. در هر حال واگذارنده کار ملزم به رعایت ماده ۳۸ قانون تامین اجتماعی در مورد این گروه از پیمانکاران نیز می باشد.

۱۰- ۳- کلیه مواردی که حق بیمه قراردادهای غیر عمرانی مستند به لیستهای ارسالی پیمانکار بیشتر از حق بیمه طبق مآخذ موضوع مصوبه مورخ لیستهای ارسالی پیمانکار خواهد بود.

۱۱- ۳- در مورد قراردادهائی که تمام یا قسمتی از کارکرد آنها به ارز می باشد، با توجه به قیمت ارز پیش بینی شده در قرارداد معادل ریالی آن محاسبه و سپس مبنای احتساب حق بیمه قرار می گیرد.

بخش سوم: حالات خاص قراردادهای غیر عمرانی

الف - پیمانکارانی که دارای کارگاه تولیدی، صنعتی و فنی می باشد.

به موجب مصوبه مورخ ۷۳/۹/۷ شورایعالی تامین اجتماعی نحوه احتساب حق بیمه پیمانکارانی که دارای کارگاه صنعتی، فنی و تولیدی در ارتباط با موضوع عملیات قراردادهای منعقد می باشند و امور اجرایی پیمانها در کارگاه آنها انجام می گردد. بشرح ذیل خواهد بود: ضمناً" اینگونه قراردادها در محل شعبه مربوط به کارگاه پیمانکار متمرکز و مفصلاً حساب هر پیمان نیز به تفکیک از همان شعبه صادر می گردد.

۱ - اشخاص حقوقی

در صورتی که پیمانکار شخص حقوقی و دارای دفاتر و اسناد قانونی بوده و دفاتر آن مورد تأیید سازمان باشد در این صورت با وصول حق بیمه طبق گزارش بازرسی از دفاتر صدور مفصلاً حساب قرارداد بلامانع می باشد.

۲- ۲ - در مواردی که پیمانکار تمکن پراخت نقدی بدهی طبق پرونده مطالباتی را نداشته باشد چنانچه معادل حق بیمه قرارداد طبق مصوبه مورخ ۷۰/۱/۲۴ را پرداخت و همچنین مانده بدهی را تقسیط نماید در اینصورت نیز صدور مفصلاً حساب قرارداد بلامانع است.

۳- ۲ - در مواردیکه پیمانکار فاقد پرونده مطالباتی در شعب سازمان و یا فاقد بازرسی و ارسال لیست در دوره اجرای قرارداد باشد می بایستی حق بیمه قرارداد وی طبق تصویبنامه مورخ ۷۰/۱/۲۴ محاسبه و وصول گردد.

ب - قراردادهای خرید و فروش

۱ - قراردادهای خرید و فروش اجناس، مواد و تجهیزات که نیاز به انجام کار اضافی نباشد و موضوع قرارداد منحصرًا "خرید یا فروش باشد مشمول کسر حق بیمه نبوده و صدور مفاسدا حساب بدون وصول حق بیمه بلامانع خواهد بود. همچنین در مورد قراردادهای اجاره انواع ماشین آلات و اتومبیل، در صورتیکه بدون راننده باشد مطابق این بند عمل خواهد شد.

۲ - در مواردیکه پیمانکار دارای کارگاه تولیدی - صنعتی و فنی (اعم از حقیقی یا حقوقی) قرارداد ساخت یا فروش (ساخت در کارگاه وی انجام می شود) همراه با حمل و نصب اجرا نماید، در مورد قسمت ساخت طبق بند الف و در مورد فروش حق بیمه ای تعلق نخواهد گرفت و در خصوص حمل و نصب طبق مصوبه مورخ ۷۰/۱/۲۴ عمل خواهد شد. ضمناً "چنانچه واگذارندگان کار میزان کارکرد حمل و نصب را مشخص ننمایند حق بیمه نسبت به کل کارکرد اعم از ساخت یا فروش و حمل و نصب کلاً" طبق مصوبه مذکور محاسبه خواهد شد.

ج: قراردادهای گاز رسانی

در قراردادهای گازرسانی که فیما بین شرکت ملی گاز ایران و پیمانکاران منعقد می گردد لوله و اتصالات، نوار زرد اخطار، مواد عایق و الکتروود مخصوص که مختص عملیات گازرسانی است و از طرف واگذارنده کار به پیمانکار تحویل می گردد جزء مصالح

انحصاری می باشد. لذا حق بیمه قراردادهای مذکور با توجه به نوع عملیات بشرح زیر محاسبه می گردد.

۱ - حق بیمه قراردادهای احداث شبکه های گازرسانی بطور کلی طبق ماده دوم مصوبه مورخ ۷۰/۱/۲۴ با ماخذ ۷٪ محاسبه می گردد.